

VEGYESEK.

— **Egységes népiskolai tanterv.** Két év óta a legszélesebb mé-
 derben vitatott kérdés, hogy vajjon az osztatlan (egytanítós) elemi nép-
 iskola számára külön, az osztott iskoláknál szűkebb tanterv adandó-e
 ki, vagy egységes legyen a tanterv minden népiskolában. A Magyar Pæd.
 Társ. is egy teljes ülését fordította ezen kérdés megbeszélésére, a mikor
 a főlshózlók csaknem egyhangulag az egységes tanterv mellett foglaltak
 állást. Nem volt ilyen egyező a tanítóegyesületek véleménye, a mit a
 miniszter e nagy jelentőségű ügyben megnyilatkozásra hívott föl. Hu-
 szonnyolcz egyesület az egységes, és huszonhárom a külön tanterv mel-
 lett nyilatkozott. A Közokt. Tanács ezen véleményeket hat tagú szak-
 bizottságnak adta ki, melyben a vélemények épen megfelelőztek. Így
 került a kérdés a miniszteri döntést megelőző utolsó forum: a Közokt.
 Tanács állandó bizottsága elé, a mely a szakbizottság előadójának kivé-
 telével egyhangulag az egységes tanterv mellett foglalt állást. Nem lehet
 kételkedni ezek után, hogy a végleges döntés is ilyen értelmű lesz.
 A tantervek megszabásánál ugyanis az szokott a mérték lenni, hogy
 mit bír meg a tanuló, nem pedig az, hogy mit bír a tanító. Osztott és
 osztatlan iskolás tanulónak egyforma feje van; a tanítónak pedig meg
 kell találnia a végrehajtás módját. Ebben segítségére lesznek a Közokt.
 Tanács által elkészítendő részletes Utasítások; és segítségére kell hogy
 legyen a kormány az által, hogy a sikertelenségnek ismert legfőbb okait
 törvényadta jogánál és hatalmánál fogva megszünteti. Ezek közül a ren-
 detlen iskolábajárás ellen az őszszel kiadott szigorú rendelettel megkez-
 dődött a harc. A második volna, hogy egy tanító keze alatt se legyen —
 az ismétlőkkel együtt — 80-nál több tanuló. Ezek a legfőbb bajok; a
 többinek — mint a tanítók és tanulók szegénységének — lassanként
 szintén javulnia kell, főképp, ha nincsenek előre egy szegényesebb mű-
 veltségi fokozatra degradálva.

— **II. Vilmos császár a középiskolai oktatásról.** Poroszország-
 ban változás történik a középiskolák terén. Részint tantervi, részint
 külső tekintetben. Így például a legújabb kor történetének tekintélyes
 helyet juttatnak s eltörlik az obersecunda végzésekor tartott «Abschluss-
 Prüfung»-ot. Tudva a mostani császár élénk érdeklődését minden kérdés
 iránt, mely a német nemzet ifjúságát illeti és tudva, hogy e reform-
 rendeletben az ő személyének mennyi része van, érdekes olvasnunk Emil
 Hartwich düsseldorfi bíróhoz még herczeg korában írott levelét, mely
 akkor egész Németországon elterjedt s W. Preyer tanár könyvében:

«Unser Kaiser und die Schulreform» (Dresden, Bleyl und Kaemmerer) és innen 1901 jan. 19-én a «Berl. Tageblatt» esti lapjában is megjelent. Ez érdekes levél önmagát magyarázza.

Potsdam, 1885 ápr. 2.

Tisztelt Biró úr!

Fogadja legszivesebb köszönetemet a küldött két iratért. A «Woran wir leiden» címűt nagy érdeklődéssel s még nagyobb örömmel olvastam: akadt hát végre ember, ki ezt a megcsontosodott lélekölő rendszert megtámadja! Szórol-szóra aláírom, a mit ön ott kimond. Szerencsémre két és fél évig személyesen győződhettem meg, mennyit vétkeznek ifjúságunk ellen! Igen sokat, a mit ön felhoz, elgondoltam magamban. Hogy csak pár dolgot említsek: osztályunk (oberprima) 21 tagja közül 19-nek volt szemüvege s hárman még csiptetőt is tettek ez elé, ha a tábláig akartak látni!

Hogyan olvasták Homert, e felséges embert, kiért nagyon rajongtam, Horatiust, Demosthenest, kinek beszédeiért mindenkinek lelkesednie kell? Talán a harczért, fegyverekért, leírásokért való lelkesedéssel? Isten őrizz! A fanatikus, grammatikán nyargaló philologus bonczoló kése minden mondatot két részre, négy részre osztott, míg a vázat nagy meglepéssel megtalálta s általános bámulatot kelthetett azzal, hogy hány különböző módon állhat ὄν vagy ἐπι: előbb vagy hátrább! Siralmas dolog!

Mennyi időbe kerültek a latin és görög dolgozatok (őrült butaság!) És milyenek voltak! Azt hiszem, Horatius ijedtében kiadta volna a lelkét!

El ez ostobaságokkal! Késhegyig való harczot az ilyen tanítás ellen! E rendszer okozza, hogy ifjúságunk a holt nyelvek syntaxisát, grammatikáját jobban ismeri, mint magok a régi görögök, hogy a pún és a mithridatesi háborúk minden vezérért, csatarendjét könyvnélkül tudja, de fogalma is alig van a hétéves háboru ütközeteiről, hogy a «nagyon is modern» 66-i és 70-iekről ne is szóljunk, a mi nekik még «nem fordult elő»!!!

S a mi a testet illeti, határozottan az a véleményem, hogy a délutáni órákat egyszer s mindenkorra szabadon kellene hagyni. A torna-tanításban a fiúknak öröme kellene, hogy teljék. Kis akadály-pályák versenyfutásra, igazán természetes mászási akadályoknak volna értéke. Azután igen ajánlatos volna minden városban, a hol katonaság van, hetenként két-három izben az ifjúság idősebb részét altisztek révén botokkal gyakoroltatni s az együgyű (elegáns bottal, fekete kabátban s cigaretteztve tett) úgynevezett osztályéséták helyett katonai meneteket csinálni egy kis katonai szolgálattal.

Nagyobb tanulóink — fájdalom, mi is olyanok voltunk — nagyon is blazirtak ahhoz, hogy kabátot levetve birkózzanak! Mit is várhatnánk mást ilyen emberkéktől! Azért guerre à outrance e rendszer ellen! És én szívesen ajánlkozom segítségül önnek törekvéseiben. Örülök, hogy egy «németül» beszélőt találtam, a ki keményen dologhoz is lát.

Hive

Vilmos, porosz herczeg.

S e nézeteket ma is vallja a porosz király. Említett rendelete alapján már közölte is a porosz közokt. min. minden középiskolával (gymn., reálgymn., főreáliskola és reáliskola) az új tantervet. Abból a kivonatból, melyet eddig ismerünk, megemlítjük, hogy a testgyakorlás számára régebben megállapított három órát szigoruan megkívánja s hogy — érdekes újság — a quarta és tertia rossz írású növendékei számára külön szépírási órákat rendel el. (i. s.)

— Országos ifjúsági tornaverseny. A közoktatásügyi miniszter elhatározta, hogy az idén, pünkösdkor, május hó 26. és 27. napjain országos tornaversenyt rendez, a milyen a millenniumkor volt utoljára. Részt vehetnek benne a középiskolák V—VIII., a polgáriskolák V—VI. osztályai, az elemi tanítóképzők és a felsőbb kereskedelmi iskolák ifjúsága, egy osztályból legalább 12, legfennebb: fővárosi iskolák 80, vidékiek 50 tanulóval. Ez ügyben a miniszter elnöklete alatt már megtartatott egy nagybizottsági¹ értekezlet, a melyből a részletes tervezet megállapítására végrehajtóbizottság küldetett ki, a melyben a fővárosi vezetés, tornaegyesületek vezetői, pædagogusok és tornatanárok vannak képviselve. A verseny valószínűleg most is a király előtt fog lefolyni, a ki a millenniumi tornaversenyt is nagy kedvteléssel nézte végig.

— Középiskolai tanárok fizetése a külföldön. A Középiskolai Közlöny összeállításánál után közöljük az alábbi kimutatást, a melyből kitűnik, hogy Magyarország mennyire «vezet» ezen a téren.

Rendes tanár	kezdő és végző fizetése; (koronákban)		Több mint nálunk: kezdőé végzőé	
	kezdő	végző	kezdőé	végzőé
Magyarországon	2400	4600	—	—
Szerbiában	2328	5238	— 72	+ 638
Ausztriában	2800	5400	+ 400	+ 800
Finnországban	3880	5626	+ 1480	+ 1026
Norvégiában	4288	5896	+ 1888	+ 1296
Poroszországban	3240	6480	+ 840	+ 1880
Svédországban	4020	6700	+ 1620	+ 2100
Oláhországban (18 óra után)	6286	8800	+ 3886	+ 4200

A mint látjuk, egyedül Szerbia kezdi alább valami csekélységgel, de azután az is jelentékenyen elhagy minket; az oláhországi középisko-

Eljari tanár pedig — egyenlő heti óraszám mellett — 1600 koronával magasabban kezd, mint a hol magyar kollégája végzi. Az igazgatók fizetésében hasonló aránytalanságok vannak. A szolgálatot mindenütt rendszerint segédtanárkodással kezdik, a mely rendszerint tovább tart, mint nálunk a helyettes tanárság, de a hol tovább tart, ott jobban van díjazva, mint a mi rendes tanári állásaink. Legtöbb helyen 30 évnél tovább kell szolgálni a teljes nyugdíjért. A rövidebb szolgálati idő kétes értékű előnyében részesül a magyar tanár; minket akkor fizetnek valamivel jobban, a mikor már nem dolgozunk. Ez magyarázza meg talán azt a sajtóságos jelenséget, hogy nálunk az életerős fiatal ember, a ki előtt a természet rendje szerint még elképzelhetetlen valaminek kellene lennie a rokkantságnak, a midőn szolgálatba lép, már a leendő pensióját számíttatja, a pensió állapot eldorádójáról ábrándozik. A hivatalvadászat pensióvadászattá fejlődik. Megjegyezzük különben, hogy a külföldi nyugdíj, a hosszabb szolgálati idő daczára, abszolút értékére nem kisebb, mint a magyarországi. A tanári fizetések emelkedése mindenütt korpótlékok útján, határozott időközökben történik, sehol sincs oka a tanárnak azt képzelni, hogy a kollégája miatt rövidséget szenved. Tudtunkkal csak a fentebbi kimutatásba föl nem vett Franciaországban vannak a tanárok a miénkhez hasonló osztályozás szerint javadalmazva s ennek ott is ugyanaz az eredménye: a fiatalok rossz néven veszik az öregektől, hogy nem sietnek a pensióba.

— A középiskolák új tantervének életbeléptetése fokozatosan történvén, az előre megállapított terv szerint a jövő 1901/1902. iskolai évben a IV., V. és VI. osztályokba fog bevitetni. Ez alkalmából a közoktatásügyi miniszter elrendelte, hogy az ezen osztályokban használandó tankönyveket a tanári testületek csak a jövő iskolai év elején tartandó alakuló ülésükön állapítsák meg; az erre vonatkozó fölterjesztések nyolcz nap alatt el fognak intézteni.

— Az állami népiskolák fejlődését az utóbbi hat év, tehát Wlasics miniszter kormányzása alatt a következő adatok tüntetik föl. 1895-ben az állami népiskolákba 104.674 tanuló járt, a folyó tanévben 224.158 tanuló, tehát több mint kétszerannyi. 1895-ben volt 882 állami népiskola, 1557 tanítóval, 1,800.000 korona költséggel; a folyó tanévben van 1750 állami népiskola, 3650 tanítóval és több mint 5 millió korona költséggel.

— Takarékoskodás tanítóiban. A főváros közoktatásügyének vezetősége azt tervezi, hogy néhány évig nem választ tanítót, hanem a meglévő tanítói létszám munkaidejének a megengedett maximumig való kihasználásával látja el azt a szükségletet, a melynek ellátására eddig évenként minteg 50 új tanítót választottak. Ez úgy volna elérendő; ha minden tanító 26 órát adna hetenként, a mikor a mostani tanítói létszámmal minteg 5000 órával, körülbelül 200 osztálylyal többet lehetne

ellátni, tekintve, hogy most 20—24 óra esik egy tanítóra. Hogy ez a beosztás lehetséges legyen, a végezt az V. és VI. osztályokban az osztálytanítói rendszer a szaktanítóival volna fölváltandó. Semmi megjegyzésünk sincs az ellen, hogy a tanító munkáját teljesen igénybe vegye az iskola, hogy a tanító egészen az iskolának éljen, de azután úgy javadalmazták, hogy meg is éljen az iskolából, ne legyen kénytelen mellékjövedelmek után járni. Tény, hogy a mellékjövedelem megkeresése az ember munkáját sokkal nagyobb mértékben veszi igénybe, mint a mennyit megér (a képviselők bankigazgatói állása kivétel e szabály alól). Németországban tanítók és tanárok heti köteles óraszámja nagyobb mint nálunk, de a kétakkora javadalmazás lehetővé teszi, hogy az iskolájukon kívül egyéb gondjuk ne legyen. Más kérdés az, hogy a szaktanítói rendszer behozatala a népiskola V. és VI. osztályaiba indokolható-e akkor, a mikor még a középiskolák alsó osztályaiban is az osztálytanítás visszaállítását sürgeti sok kiváló pædagogus, s ha épen ennyire nem is megy mindenki, abban nincs nézeteltérés, hogy a szaktanítás jelenlegi túlzásainak megszorítása üdvös dolog volna.

— **Mentőtanfolyam a tanítóknak.** A közoktatásügyi miniszter fölhívta a fővárosi hatóságot, hogy tegye lehetővé, hogy a tanítók az önkényes mentők tanfolyamát látogathassák, hogy ott az első segítségnyújtás módjával megismerkedjenek. Az ilyen tanfolyamok bizonyára eredményesebbek, mintha a tanítóképzők tantervét tömik tele mindenféle specialitásokkal, miktől nem marad idejük a tanítójelölteknek tanítókká képződniök.

MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG.

IX-dik naggyűlés 1901 január hó 19-én.

Jelen voltak: *Erődi Béla* elnökle mellett *Wlassics Gyula*, vallás-és közoktatásügyi miniszter, *Aidinger János* (Pécs), *Békefi Remig*, *Badies Ferencz*, *Böngérfi János*, *Berecz Antal*, *Demeczky Mihály*, *Földes Géza*, *Gyulay Béla*, *Hahóthi Sándor*, *Heinrich Gusztáv*, *Kovács János*, *Kőrösi Sándor*, *Kőrösi Henrik*, *Kirchner Béla*, *Kerékgyártó Elek*, *Lederer Ábris*, *Nagy László*, *Négyesy László*, *Nendtwich Andor* (Pécs), *Radó Vilmos*, *Schack Béla*, *Székely György* (Sárospatak), *Verédi Károly*, *Weszely Ödön*, *Volenszky Gyula*, *Zsengeri Samu*, *Trájtler Károly*, utóbbi mint jegyző. Ezekon kívül a zircz-czisztercita rend tagjai közül: *Czilek Balázs* hittud. tanár, *Fölker Gusztáv* és *Szenczy Győző* főgymn. igaz-